

УДК 342.95

О. Б. Андрєєва

ФУНКЦІЇ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Визначено значення та особливості вищих навчальних закладів як суб'єктів професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ, уточнено їх функції у підготовці працівників органів внутрішніх справ.

Успіх демократичних перетворень в Україні неможливий без ефективного правового регулювання та якісної організації правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ, які виконують найбільший обсяг завдань щодо охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, забезпечення громадської безпеки та боротьби з правопорушеннями. Середовище функціонування органів внутрішніх справ за останні роки суттєво модифікувалося, динаміка і структура злочинності змінилися, тому і як наслідок підвищилися вимоги до діяльності ОВС. Це, у свою чергу, вимагає реформування системи професійної підготовки працівників ОВС, основним завданням якої повинно стати формування нового корпусу працівників – професіоналів, які матимуть достатні та необхідні знання, уміння та навички для якісного виконання покладених на них завдань та обов'язків, реалізації наданих прав. Отже, ефективна діяльність ОВС досягається шляхом постійного підвищення професійної майстерності працівників ОВС.

Слід зазначити, що питаннями професійної підготовки працівників ОВС займалися такі вітчизняні науковці, як М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, В. С. Венедіктов, М. І. Іншин, О. М. Музичук, В. В. Посметний, І. М. Совгір, І. М. Шопіна та ін. Незважаючи на численні дослідження, багато питань, пов'язаних із професійною підготовкою працівників ОВС у вищих навчальних закладах, висвітлені недостатньо, в існуючих наукових працях ці питання досліджувались фрагментарно. Мета статті полягає у визначенні значення та особливостей вищих навчальних закладів як суб'єктів професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ, уточненні їх функцій у підготовці працівників органів внутрішніх справ.

Розглянемо семантичну сутність терміна «професійна підготовка», який складається із двох слів: «професійна», що вказує на приналежність до певної професії, яка визначається як «рід занять, трудової діяльності, що вимагає певних знань та навичок і є для кого-небудь джерелом існування» [1, с. 508], та «підготовка», під якою у тлумачних словниках розуміється «запас знань (навичок, вмінь, досвіду і т. ін.), набутий у процесі навчання, практичної

діяльності» [1, с. 423]. «Підготувати», згідно із цим же тлумачним словником, означає «дати необхідний запас знань, передати навички, досвід тощо, у процесі навчання чи практичної діяльності» [1, с. 424]. У науковій літературі професійна підготовка визначається як: 1) сукупність спеціальних знань, вмінь і навичок, якостей, трудового досвіду та норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи у певній професії [2, с. 80]; 2) процес оволодіння знаннями, уміннями та навичками, згідно з професійними і кваліфікаційними вимогами посад органів, служб і підрозділів, необхідними для успішного виконання оперативно-службових завдань [3, с. 34].

У Настанові з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України «професійна підготовка рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України» визначається як «організований, безперервний і цілеспрямований процес оволодіння знаннями, спеціальними уміннями і навичками, необхідними для успішного виконання оперативно-службових завдань» [4].

О. Б. Аксютін під професійною підготовкою працівників ОВС розуміє нормативно врегульований, організований, безперервний і цілеспрямований процес оволодіння спеціальними знаннями, уміннями і навичками, необхідними для успішного виконання покладених на осіб рядового та начальницького складу оперативно-службових завдань, функцій та обов'язків, а також реалізації наданих їм прав [5].

Сьогодні створено потужну та ефективну систему вищих навчальних закладів МВС України, в яких забезпечують підготовку середнього та старшого начальницького складу органів та підрозділів внутрішніх справ за освітньо-кваліфікаційними рівнями, напрямами підготовки (спеціальностями) відповідно до ліцензій та в межах ліцензованих обсягів.

Вищі навчальні заклади як суб'єкти професійної підготовки працівників ОВС виконують такі функції:

- 1) навчальну;
- 2) наукову;
- 3) методичну;
- 4) організаційну;
- 5) виховну;
- 6) фінансово-економічну;
- 7) координаційну.

Охарактеризуємо кожну з них окремо. Так, навчальна функція вищих навчальних закладів системи МВС полягає у підготовці висококваліфікованих і компетентних працівників, із відповідними особистими та професійними якостями, наданні їм необхідних знань, умінь і навичок для якісного виконання службових обов'язків за майбутньою посадою. Підготовка фахівців у ВНЗ здійснюється за такими спеціальностями: «Правознавство»;

«Правоохоронна діяльність»; «Фінанси»; «Облік і аудит»; «Інформаційні управляючі системи та технології»; «Захист інформації з обмеженим доступом та автоматизація її обробки»; «Управління у сфері правопорядку»; «Службово-бойове застосування та управління діями підрозділів (частин, з'єднань) внутрішніх військ» тощо, ліцензованими Державною акредитаційною комісією України [6, с. 5] та такими освітньо-кваліфікаційними рівнями, як: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст і магістр. Навчальна функція реалізується професорсько-викладацьким складом ВНЗ у формі лекцій, індивідуальних занять, семінарів, практичних занять, самостійної підготовки, консультацій, навчальної практики та інших форм навчання.

Наукова функція реалізується під час: проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, спрямованих на розв'язання найбільш важливих проблем практичної діяльності органів внутрішніх справ; експертизи проектів законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів з питань правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ; розробленні новітніх технологій і технічних засобів захисту безпеки працівників у штатних та екстремальних ситуаціях; розроблення правових, організаційних, технологічних, економічних, інформаційно-аналітичних, фінансових та інших методів удосконалення діяльності органів внутрішніх справ; підготовки та перепідготовки наукових і науково-педагогічних кадрів; використання сучасних інформаційних технологій у діяльності органів внутрішніх справ; впровадження у практику діяльності органів внутрішніх справ сучасних вітчизняних та зарубіжних науково-дослідних методик і технологій; організації наукових, науково-практичних, науково-методичних семінарів, конференцій, олімпіад, конкурсів, науково-дослідних, курсових, дипломних та інших робіт учасників навчально-виховного процесу.

Методична функція спрямована на вдосконалення методики навчання і виховання курсантів (слухачів), підвищення педагогічної майстерності професорсько-викладацького складу, розробку і впровадження сучасних ефективних форм і методів організації та здійснення навчального процесу на основі передового досвіду роботи органів внутрішніх справ та інших вищих навчальних закладів, а також досвіду підготовки поліцейських зарубіжних країн. Методична функція реалізується під час: засідання методичних (педагогічних) рад; проведення конференцій, семінарів з проблем теорії методики і практики навчання і виховання; участі професорсько-викладацького складу в розробці навчальних планів, програм, матеріалів навчально-методичного забезпечення занять, методичних рекомендацій з предметів, що вивчаються курсантами (слухачами); проведення пробних, відкритих та показових занять, взаємовідвідування занять, обміну досвідом викладання; здійснення педагогічного контролю за рівнем проведення занять професорсько-викладацьким складом; вивчення, узагальнення та впровадження в

навчальний процес передового досвіду роботи навчальних закладів МВС України, інших навчальних закладів, навчальних закладів поліції закордонних держав, органів внутрішніх справ, а також соціологічних досліджень з питань ефективності навчально-виховного процесу; самостійної роботи командно-викладацького складу з питань підвищення педагогічної майстерності.

Організаційна функція, перш за все, полягає в управлінні відомчим навчальним закладом, суб'єктами якого виступають: керівник навчального закладу; наглядова рада; начальники інститутів (філій), факультетів, відділень, які входять до його структури; вчені та методичні ради; робочі та дорадчі органи; органи громадського та студентського самоврядування. Організаційна функція спрямована на вирішення різних питань діяльності відомчого навчального закладу, у зв'язку з цим вона реалізується під час: затвердження його структури і штатного розпису; визначення та розподілу функціональних обов'язків працівників; видання наказів і розпоряджень, обов'язкових для виконання всіма працівниками і структурними підрозділами ВНЗ; розпорядження майном і коштами ВНЗ; відбору осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі; контролю виконання навчальних планів і програм, штатно-фінансової та службової дисципліни; забезпеченні соціально-правового захисту та побутового обслуговування учасників навчально-виховного процесу та інших працівників ВНЗ.

Виховна функція спрямована на: забезпечення формування і розвитку в працівників особистої відповідальності за свідоме виконання вимог Конституції та законів України, вірності Присязі, дотримання Кодексу честі, Етичного кодексу працівника органів внутрішніх справ України, високої духовної культури і моральних якостей, почуття патріотизму, державного світогляду, засвоєння морально-етичних норм поведінки тощо; цілеспрямоване формування правосвідомості та особистісних якостей працівників органів і підрозділів внутрішніх справ України відповідно до загальнолюдських, національно-патріотичних та морально-етичних норм і вимог служби; виховання персоналу органів внутрішніх справ у дусі патріотизму, відданості українському народу та його традиціям, високої дисциплінованості, усвідомлення і бездоганного виконання кожним працівником службового обов'язку, дотримання законності; формування у працівників органів внутрішніх справ високої правової культури, прагнення щодо набуття високої професійної майстерності; підвищенню культурного та загальноосвітнього рівня працівників, естетичне виховання персоналу; створення умов для духовного збагачення працівників; оволодіння працівниками ОВС професійною етикою, навичками культури поведінки та спілкування з громадянами.

Фінансово-економічна функція ВНЗ полягає в: оперативному управлінні майном, а також доходами від його використання; здійсненні фінансово-господарської діяльності; розвитку їх соціально-

побутової бази, мережі спортивно-оздоровчих, лікувально-профілактичних та культурних закладів; здійсненні капітального будівництва, реконструкції, капітального і поточного ремонту основних фондів на умовах підядру або господарським способом; будівництві або благоустрої соціально-побутових об'єктів; соціальної підтримці педагогічних, науково-педагогічних та інших категорій працівників ВНЗ та осіб, які у них навчаються.

Координаційна функція полягає у: проведенні навчальних зборів працівників ОВС за напрямками їх діяльності; методичному забезпеченні навчально-виховного процесу підпорядкованих їм структурних підрозділів; розширенні співробітництва ВНЗ з правоохоронними органами і навчальними закладами України та інших держав з питань підготовки кадрів; організації навчального й виховного процесу; проведення наукових досліджень.

Завершуючи розгляд підготовки працівників ОВС у вищих навчальних закладах системи МВС України, зазначимо, що вміле оволодіння отриманими знаннями, навичками та уміннями, а також комплексне їх застосування дозволить удосконалювати свою службову діяльність, направлену на забезпечення усіх необхідних умов для вирішення правоохоронцями найскладніших завдань їх оперативно-службової діяльності.

Список літератури: 1. Глумачний словник української мови / уклад. Ковальова Т. В., Коврига Л. П. – Х. : Синтекс, 2005. – 672 с. 2. Педагогическая энциклопедия / под ред. И. А. Каирова, Ф. Н. Петрова. – М. : Советская энциклопедия, 1966. – Т. 3. – 549 с. 3. Посметний В. В. Організаційно-правові аспекти початкової професійної підготовки персоналу ОВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Посметний Валерій Володимирович. – Х., 2003. – 181 с. 4. Настанова з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України : затв. наказом МВС України від 11 лип. 2006 р. № 693. – К. : МВС України, 2006. – 16 с. ; 19 с. дод. 5. Аксютін О. Б. Професійна підготовка персоналу ОВС: адміністративно-правові засади : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О. Б. Аксютін. – Х., 2008. – 194 с. 6. Вузи МВС: цифри та факти // Іменем Закону. – 2010. – № 23. – С. 5–6.

Надійшла до редколегії 21.11.2011

Определены значение и особенности высших учебных заведений как субъектов профессиональной подготовки сотрудников органов внутренних дел, уточнены их функции в подготовке сотрудников органов внутренних дел.

A value and features of higher educational establishments as subjects of professional preparation of employees of organs of internal affairs are certain; their functions in preparation of employees of organs of internal affairs are specified.